

בס"ד

השיעור מוקדש לעילוי נשמת מנחם אביצור בן יהודה אריה ז"ל
הסתר פנים ותשובה
 לפרשת האזינו (על פי שיעור של הרב תמיר גרנות)

כַּעֲסוּנֵי בְּהַבְלִיָּהִם וְאֲנִי אֶקְנִיאֵם בְּלֹא-עֵם
 בְּגוֹי נָבֵל אֲכַעֲסֵם. כִּבְ-כִּי אֲשֶׁר קָדַחַהּ בְּאֶפֶי
 וְתִיקַד עַד-שָׂאוֹל תַּחְתִּיתִי וְתֹאכַל אֶרֶץ וַיְבַלְהַ
 וְתִלְהֵט מוֹסְדֵי הָרִים. כִּג אֶסְפָּה עֲלֵימוֹ רְעוֹת
 חֲצִי אֲכַלֶּה-בָּם. כֹּד מְזִי רָעַב וְלַחְמִי רִשְׁף
 וְקִטְבֵי מְרִירֵי וּשְׁן-בְּהֵמַת אֲשַׁלַּח-בָּם
 עַם-חַמַּת זֹחֲלֵי עֶפְרוֹ. כֹּה מַחוּץ תִּשְׁפַּל-חֶרֶב וּמַחְדָּרִים אִימָה
 גַּם-בְּחוּרֵי גַם-בְּתוֹלֵה יוֹנֵק עַם-אִישׁ שִׁיבָה.
 כּו אֲמַרְתִּי אֶפְאִיָּהֶם אֲשַׁבִּיתָהּ מֵאֲנוּשׁ זָכָרִם.
 כז לֹוֹלֵי כַּעַס אוֹיֵב אָגוּר פֶּן-יִנְכְּרוּ צָרִימוֹ
 פֶּן-יֹאמְרוּ יָדְנוּ רָמָה וְלֹא ה' פִּעַל כָּל-זֹאת.
 כח כִּי-גוֹי אֲבָד עֲצוֹת הִמָּה וְאִין בָּהֶם תְּבוּנָה.
 כט לוֹ חֲכָמוֹ יִשְׁכִּילוּ זֹאת בְּיָנֵינוּ לְאַחֲרִיתָם.
 ל אֵיכָה יִרְדֹּף אַחַד אֶלְפֵי וּשְׁנַיִם יִנְיִסוּ רַבָּבָה אִם-לֹא כִּי-צוּרִם
 מְכָרִם וְה' הִסְגִּירָם. לֹא כִּי לֹא כְּצוּרֵנוּ צוּרִם
 וְאִיבֵינוּ פְּלִילִים. לִב כִּי-מִגְפֵן סֹדֵם גִּפְנִים
 וּמִשְׁדָּמַת עֲמָרָה עֲנַבְמוֹ עֲנָבֵי-רוּשׁ
 אֲשַׁפְּלַת מִרְרַת לָמוֹ. לִג חַמַּת תְּנִינָם יִינָם
 וְרֹאשׁ פְּתָנִים אֲכָזָר. לִד הֵלֹא-הוּא כְּמַס עֲמָדֵי
 חֲתוּם בְּאוּצְרָתִי. לֵה לִי נֶקֶם וְשִׁלְם
 לַעַת תִּמְוֹט רָגְלָם כִּי קָרוֹב יוֹם אִידָם
 וְחֵשׁ עֲתֹדֶת לָמוֹ. לו כִּי-יָדִין ה' עַמוֹ
 וְעַל-עֲבָדָיו יִתְנַחֵם כִּי יִרְאֶה כִּי-אֲזַלְתָּ יָד
 וְאֶפְסָ עֲצוּר וְעִזּוּב. לז וְאָמַר אֵי אֶלְקִימוֹ
 צוּר חֲסִיוֹ בּוֹ. לח אֲשֶׁר חֲלַב זְבַחִימוֹ יֹאכְלוּ
 יִשְׁתּוּ יִין נְסִיכָם יִקוּמוּ וַיַּעֲזְרֶכֶם
 יְהִי עֲלֵיכֶם סִתְרָה. לט רְאוּ עֲתָה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא
 וְאִין אֶלְקִים עֲמָדֵי אֲנִי אֲמִית וְאֲחִיָּה
 מַחְצִיתִי וְאֲנִי אֶרְפָּא וְאִין מִיָּדִי מִצִּיל.
 מ כִּי-אֲשָׂא אֶל-שָׁמַיִם יָדִי וְאֲמַרְתִּי חִי אֲנֹכִי לְעֵלָם.
 מא אִם-שְׁנוֹתַי בְּרַק חֲרָבִי וְתֹאחֶזוּ בְּמִשְׁפַּט יָדִי
 אֲשִׁיב נֶקֶם לְצָרִי וְלִמְשַׁנְאֵי אֲשַׁלֵּם.
 מב אֲשַׁכִּיר חֲצֵי מַדָּם וְחֲרָבִי תֹאכַל בְּשׂוֹר
 מַדָּם חָלַל וְשִׁבְיָה מִרֹאשׁ פְּרָעוֹת אוֹיֵב.
 מג הֲרִנֵּינוּ גוֹיִם עַמוֹ כִּי דָם-עֲבָדָיו יִקוּם

1. שירת האזינו (דברים ל"א)
 א האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי-פי.
 ב יערף כמטר לקחי תזל פטל אמרתי
 כשעירם עלי-דשא וכרביבים עלי-עשב.
 ג כי שם ה' אקרא הבו גדל לאלקינו.
 ד הצור תמים פעלו כי כל-דרךיו משפט
 א-ל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא.
 ה שחת לו לא בניו מומם דור עקש ופתלתל.
 ו הלה' תגמלו-זאת עם נבל ולא חכם
 הלוא-הוא אביד קנף הוא עשף ויכנף.
 ז זכר ימות עולם בינו שנות דר-ודר שאל אביד ויגדף זקניד
 ויאמרו לך.
 ח בהנחל עליון גוים בהפרידו בני אדם
 יצב גבלת עמים למספר בני ישראל.
 ט כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו.
 י ימצאהו בארץ מדבר ובתהו ילל ישמן
 יסבננהו יבוננהו יצרנהו פאישון עינו.
 יא כנשר יעיר קנו על-גוזליו ירחף יפרש כנפיו יקחהו
 ישאהו על-אברתו.
 יב ה' בָּדַד ינחנו ואין עמו אל נכר.
 יג ירכבהו על-במותי (במתי) ארץ ויאכל תנובת שדי
 וינקהו דבש מסלע ושמן מחלמיש צור.
 יד חמאת בקר וחלב צאן עם-חלב פרים ואילים
 בני-בשן ועתודים עם-חלב פליות חטה
 ודם-ענב תשתה-חמר. טו וישמן ישרון ויבעט
 שִׁמְנַת עֲבִית כְּשִׁית וַיִּטֹּשׂ אֶ-לוֹהַ עֲשָׂהוּ
 וַיִּנְבֵּל צוּר יִשְׁעָתוֹ. טז יִקְנָאָהוּ בְּזָרִים
 בְּתוֹעֵבַת יִכְעִסָּהוּ יִזְבְּחוּ לִשְׂדִים לֹא אֶ-לֵה
 אֶלְקִים לֹא יָדְעוּם חֲדָשִׁים מְקַרְבֵי בָאוּ
 לֹא שְׁעָרוּם אֲבֹתֵיכֶם. יח צוּר יִלְדֹף תִּשְׂי
 וְתִשְׁפַּח אֶ-ל מַחְלָלָךְ. יט וַיִּרְאֵה ה' וַיִּנְאַץ
 מִכַּעַס בְּנָיו וּבִנְתָיו. כ וַיֹּאמֶר אִסְתִּירָה פְּנֵי מַהֶם
 אֶרְאֶה מָה אַחֲרֵיתָם כִּי דוֹר תִּהְפֹּכֶת הִמָּה
 בְּנִים לֹא-אֲמֵן בָּם. כא הִם קְנֹאוּנִי בְּלֹא-אֵל

שבתוכנו הופכים לאפר במשרפות האש, היו כלא היו, המוני בני ישראל מפרפרים בין החיים והמוות, "מחוץ תשכל חרב ומחדרים אימה", בכל יום עם ישראל הולך ונתמעט באלפיו וברבבותיו, ערים שלמות מתרוקנות מתושביהם, קהילות הקודש נעלמות אחת לאחת מיום ליום, מבלי להשאיר שריד ופליט. קהילות קודש שהיו מבצרי התורה נופלות וקורסות, והן הראשונות לחורבן. דווקא משום שהם בני תורה, ודווקא משום שצלם א-לוהים ניכר בהם, במנהגיהם ובלבושיהם, בזקניהם ובפיאותיהם בציציותיהם ובתפיליהם, הם הראשונים למות במיתות משונות, מתוך מכות אכזריות. וכבר אמרו חז"ל, שבכה רב יוסף ואמר, האם עד כדי כך הצדיקים כאין נחשבו, דווקא הם יהיו הראשונים למוות? כל זה נתן לנו הרגשה שהקב"ה הסתיר פניו ממנו, וסילק ידיעתו מכל הנעשה לנו. אינני עוקב כלל (ח"ו) אחרי מה שמעוללים לנו המשחיתים שניתנה להם הרשות. בכל זה לא יכולנו להשלים בשום אופן. נחרדנו עד העצמות בקראנו בתורה: "וחרה אפי בו ביום ההוא ועזבתים, והסתרתני פני מהם והיה לאכול, ומצאהו רעות רבות וצרות, ואמר ביום ההוא - הלא על כי אין א-לוהי בקרבי מצאוני הרעות האלה. ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא על כל הרעה אשר עשה".

אמנם ידענו מה שפרשו המפורשים (ספורנו שם), "ואנכי הסתר אסתיר פני מהם" - לא כמו שחשבו הם באומרם שאיני בקרבם, כי אמנם בכל מקום שיהיו - תהיה שכניתי אתם, כאומרם ז"ל: בכל מקום שגלו, שכנה עמהם. אבל אסתיר פני מלהצילם, כלומר הם יחשבו שאין א-לוהים בקרבם, אבל האמת שה' בקרבם, וכל מידת הסתרת פנים באה לידי ביטוי רק בזה שתפילותיהם אינן מתקבלות. כך נם נראה מדברי רש"י, שכותב: "והסתרתני פני מהם - כמו שאיני רואה בצורתם", כלומר שבאמת רואה, אלא עושה כביכול עצמו כאילו אינו רואה...

כל הפירושים ידענו, אבל לא הונח לנו. ההרגשה היתה של עזובה רבה, "ותאמר ציון עזבני ה' וה' שכחני". היתה הרגשה לנו שלא יכולנו להתגבר עליה, שה' עזבנו, למרות האמונה החזקה בלב שכל זה מגזירת שמים, אבל ההרגשה היתה, שאחרי שנגזרה הגזירה, מסר אותנו ה' ליד הגויים ועזבנו לנפשנו. הסתיר פניו ממנו מבלי לעקוב ומבלי להסתכל בכל מה שקורה לנו, אותה ההרגשה שהושלכנו והופקרנו בין הגויים, היתה הכי גרועה מכל הסבל ומכל הצער והיסורין שסבלנו. אובדן הקשר עם א-לוהים שבו היינו דבקים, היה קשה מכל האבידות בגוף ובנפש, כי הביא עלינו בדידות ויתמות ללא נשוא. היה צריך למצוא דרך להתעלות מן הייאוש שאפף אותנו. היינו צריכים למצוא דרך לא-לוהים חיים, לדעת שאף על פי שאינו עונה לנו בעת צרתנו הוא ממשיך להסתכל על כל העובר עלינו בכלל ובפרט. למרות הסתרת פנים, הרי הוא יודע הכל ורואה הכל.

ונקם ישיב לצריו וכפר אדמתו עמו.

2. דברים ל"א, כה-ל:

ויצו משה את הלוים נשאי ארון ברית ה' לאמר: לקח את ספר התורה הזה ושמתם אתו מצד ארון ברית ה' א-לוהיכם והיה שם בך לעד: כי אנכי ידעתי את מריך ואת ערפך הקשה, הן בעודני חי עמכם היום ממרים היתם עם ה' ואף כי אחרי מותי: הקהילו אלי את כל זקני שבטיכם ושטריכם ואדברה באזניהם את הדברים האלה ואעידה בם את השמים ואת הארץ: כי ידעתי אחרי מותי כי השחת תשחתון וסרתם מן הדרך אשר צויתי אתכם, וקראת אתכם הרעה באחרית הימים כי תעשו את הרע בעיני ה' להקעיסו במעשה ידיכם: וידבר משה באזני כל קהל ישראל את דברי השירה הזאת עד תמם.

3. דברים ל"א, יד-כב:

ויאמר ה' אל משה - הן קרבו ימיד למוות, קרא את יהושע והתיצבו באהל מועד ואצונו, וילך משה ויהושע ויתיצבו באהל מועד... ויאמר ה' אל משה - הן שכב עם אבתיך וקם העם הזה וזנה אחרי אלהי נכר הארץ אשר הוא בא שמה בקרבו ועזבני והפר את בריתי אשר כרתית אתו: וחרה אפי בו ביום ההוא ועזבתים והסתרתני פני מהם והיה לאכל ומצאהו רעות רבות וצרות, ואמר ביום ההוא על כי אין א-לוהי בקרבי מצאוני הרעות האלה: ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא על כל הרעה אשר עשה כי פנה אל אלהים אחרים: ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ולמדה את בני ישראל שימה בפייהם, למען תהיה לי השירה הזאת לעד בבני ישראל: כי אביאנו אל האדמה אשר נשבעתי לאבותינו זבת חלב ודבש ואכל ושבע ודשן, ופנה אל אלהים אחרים ועבדום ונאצונו והפר את בריתי: והיה כי תמצאן אתו רעות רבות וצרות וענתה השירה הזאת לפנינו לעד כי לא תשכח מפי זרעו כי ידעתי את יצרו אשר הוא עשה היום בטרם אביאנו אל הארץ אשר נשבעתי: ויכתב משה את השירה הזאת ביום ההוא ולמדה את בני ישראל.

4. "בית נבונים" של הרב ברוך יהושע רבינוביץ:

אבל למרות שידענו כל זאת, ולמרות שידענו שכל זאת באתנו מאת ה', ולמרות היינו מוכנים אחרי איוב לומר "גם את הטוב נקבל מאת הא-לוהים ואת הרע לא נקבל!?", למרות זאת בלבנו לא השלמנו עם זה. כי יכולנו לקבל גזירת א-לוהים, אבל לא יכולנו להשלים עם ההרגשה שהנה השלכנו מפניו להיותנו להפקר ולמרמס. כאילו הסיר פניו ממנו ואינו רוצה לדעת מה קורה לנו, כאילו אחרי שמסר אותנו ביד אויבינו הפך עלינו עורף, בלי להסתכל במה שהאויבים הללו עוללים לנו. תפילותינו לא נתקבלו, ועל כל צעקותינו לא נענינו. הרגשה כזאת של השלכה מאת פניו לא יכולנו בשום אופן להתגבר עליה. גם דור המלך במזמור הנ"ל, אחרי שמצהיר אמונים בדבקותו בה' על כל מה שבא עליו, צועק ואומר: "למה פניך תסתיר, תשכח ענינו ולחצנו". 'איך אפשר?', צעקנו בלבנו. תפילותינו אינן מתקבלות, הטובים שבתוכנו נפגעים על ידי המשחית, הצדיקים והחכמים